

AFRIKADA DEHQON ONGINING TRANSFORMATSIYA QILISH XUSUSIYATLARI

Saydiraximov Azizjon Rustam o'g'li

Alisher Navoiy nomidagi O'zbek tili va adabiyoti universiteti "Sotsiologiya"

yo'nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada Afrikada dehqonlar ongining transformatsiya jarayonlari, madaniy va texnologik va unga ta'sir etuvchi ijtimoiy-iqtisodiy omillar tahlil qilinadi. Shuningdek, globallashuv, innovatsion texnologiyalar va ta'lim tizimining qishloq xo'jaligida faoliyat yuritayotgan aholining dunyoqarashiga ta'siri yoritiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, dehqon ongining yangilanishi qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: dehqon ongi, transformatsiya, Afrika, qishloq xo'jaligi, innovatsiya, globallashuv, ijtimoiy o'zgarishlar.

Kirish

Bugungi kunda Afrika mamlakatlarida qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib qolmoqda. Shu sababli dehqonlarning ongi, fikrlash tarzi va qaror qabul qilish mexanizmlarining o'zgarishi muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. An'anaviy dehqonchilikdan zamonaviy agrotexnologiyalarga o'tish jarayoni dehqon ongining transformatsiyasini talab etadi. Dehqonchilik tizimi-bu tuproq unumdorligini tiklash va oshirishga, yerdan jadal foydalanishga, qaratilgan o'zaro bog'liq bo'lgan agrotexnik, meliorativ va tshkiliy chora-tadbirlar majmuidir. Dexkonchilikning ilmiy asoslangan tizimi qishloq xo'jaligini tabiiy ofatlardan saqlashda, tuproq unumdorligini oshirishda, ilg'or agrotexnika tadbirlarini o'zlashtirishda, yerlarni sug'orishda, ximikatlardan foydalanishda,

ratsional almashlab ekishda, yaxshi nav ekinlarni ekishda mexanizatsiyadan keng ko‘lamda foydalanishga yordamlashishi zarur.

Tarixiy rivojlanish

Afrikada dehqonchilik qadimdan mavjud bo‘lib, mingyillik oxirigacha ko‘plab hududlarda aholi tashqi dunyodan ajralgan holda yashagan. Tropik o‘rmonlar va sahrolarda ovchi-terimchi qabilalar, Misrdan tashqari hududlarda esa ildizmevali ekinlar yetishtiruvchi dehqonlar mavjud bo‘lgan. Savanna hududlarida temir tishli chopqilar yordamida yerga ishlov berilgan, janubda esa chorvachilik asosiy xo‘jalik shakli bo‘lgan.

Asosiy qism

1. Dehqon ongining shakllanishiga ta’sir etuvchi omillar

Afrikada dehqon ongining shakllanishiga quyidagi omillar ta’sir ko‘rsatadi:

Ijtimoiy omillar – jamoaviy qadriyatlar, urf-odatlar, mahalliy an’analar;

Iqtisodiy omillar – daromad darajasi, bozorlarga kirish imkoniyati;

Ta’lim darajasi – savodxonlik va agrotexnik bilimlar;

Texnologik omillar – yangi texnika va innovatsiyalardan foydalanish imkoniyati.

An’anaviy jamiyatlarda dehqonlar ko‘proq tajribaga asoslangan qarorlar qabul qilsa, zamonaviy sharoitda ilmiy yondashuv ustunlik qilmoqda.

2. Transformatsiya jarayonining asosiy yo‘nalishlari

a) Texnologik yangilanishlar

Yangi texnologiyalar, jumladan, sug‘orish tizimlari, zamonaviy texnika va raqamli platformalar dehqonlarning ish uslubini o‘zgartirmoqda. Bu esa ularning fikrlashida innovatsion yondashuvni shakllantiradi.

b) Ijtimoiy va iqtisodiy transformatsiya

Urbanizatsiya va migratsiya jarayonlari natijasida qishloq aholisi ongida yangicha qadriyatlar paydo bo‘lmoqda. Bu esa individualizmning kuchayishiga olib kelmoqda. Qabilalar munosabatlar, chorvachilik va qishloq xo‘jaligini integratsiyasi,

shuningdek mahalliy va xalqaro bozorlarga moslashish tizimini doyimiy yangilanishga majbur qiladi.

c) Ekologik ongning shakllanishi

Iqlim o'zgarishi muammolari dehqonlarni ekologik barqaror usullarga o'tishga majbur qilmoqda. Natijada ekologik ong rivojlanmoqda.

d) Hosildorlikni oshirish

Agrotexnika va melioratsiya tadbirlari orqali hosilni ko'paytirish, ekinlarni navbat bilan ekish va yerlarni himoya qilish.

3. Globallashuvning ta'siri

Globallashuv jarayoni Afrikadagi dehqonlarning dunyoqarashini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyati, xorijiy tajribalarni o'zlashtirish va axborot texnologiyalarining rivojlanishi dehqon ongining modernizatsiyasiga xizmat qilmoqda.

4. Muammolar va cheklovlar

Shunga qaramay, transformatsiya jarayonida qator muammolar mavjud:

infratuzilmaning yetarli emasligi;

moliyaviy resurslarning cheklanganligi;

ta'lim darajasining pastligi;

an'anaviy qarashlarning kuchli saqlanib qolishi.

Xulosa

Afrikada dehqon ongining transformatsiyasi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik omillar ta'sirida yuzaga keladi. Ushbu jarayonni samarali boshqarish orqali qishloq xo'jaligi mahsuldorligini oshirish va aholining turmush darajasini yaxshilash mumkin. Dehqonchilik rivojlangani sari tuproq unumdorligini tiklash va oshirish xususiyatlari ham o'zgarib boradi. Dehqonchilik jadallashuvi, o'sib borishi bilan tuproq unumdorligining tabiiy tiklanish jarayonlari tuproqqa insoniyatning faol ta'siri bilan almashinadi.

Dehqonchilik tizimi uzoq rivojlanish, ya'ni ibtidoiy jamoa, feodalizm, kapitalistik va boshqa davrlarini bosib o'tdi. Hayot sharoiti o'zgarishi bilan u yoki bu sotsial-iqtisodiy vaziyatga bog'liq ravishda ishlab-chiqarish va dehqonchilik tizimi ham o'zgarishi kuzatilgan.

Shu bois davlat siyosati va xalqaro tashkilotlar tomonidan dehqonlarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1) Novikova O. B., Страны Тропической Африки: налоги, стратегия развития и экономический рост, М., 1991
- 2) Ziyadullayeva L., Проблемы социально-экономического развития освободившихся стран, Т., 1986;
- 3) World Bank. Agriculture and Food in Africa. Washington DC, 2020.
- 4) <https://www.bing.com/>